

MEDLEMSBLAD

Nr. 116

Mars 2008

*Det nye styret i Austmarka Historielag valgt på årsmøtet 27. januar.
Foran fra venstre: Anne Lise Solbergseter, Eivor Dahl, Rolf Amundsen (leder),
Åge Sørmoen, Finn Lindberg. Bak fra venstre: Vidar Pedersen, Kjell Holmen,
Arnfinn Mobekk, Kåre Lunderbye, Wenche Lønholden.*

Foto: Vidar Pedersen

Innhold

Nytt fra laget	2
Årsmøtet	3
Vedtekter	5
Gustav Adolf Møller	6
Barbakken	8
Bøhn	12
Elever ved Holmby skole 1951	15
Dameskirend på Østmarken	18
Mer om Karterudseter skole	19
Tolvmina	20
Tolvmina-Maren	23
Difteriepidemi 1881	23
Masterud misjonsforening	26
Godt sagt	30
Austmarka-nytt	31

Nytt fra laget

Gaver til laget

Ved hjelp av Jan Berg har vi fått en rekke gjenstander, redskaper og bilder fra Kåre Kolbjørnsrud, deriblant en uåpnet boks med stridsrasjon fra krigens dager. Fra Jens Øverby: Laskeklåm (skomakerredskap). Fra Hans Raassum: Innrammet bilde av Mortensbråten med Bråstasia (den som står på Bygdetunet). Fra Marit Hauger: Maleri til Arstun og tømmerklave. Fra tidl. Masterud Misjonsforening v/Åse Hamre: 3 møteprotokoller

Til våre utlodninger på årsmøtet og medlemsfesten fikk vi mange fine gevinster. Givere er: Jan Egil Rånås (10 gev.), Eivor Dahl, Sparebanken Hedmark, Glåmdalen, Kåre Lunderbye, Gunnar Karlsen A/S, Vidar Pedersen, Nye Sporten A/S.

Hvis noen givere skulle være uteglemt, så si ifra, så kommer de med i neste nummer. Hjertelig takk for alle gaver.

Nye medlemmer

Vi kan notere hele 15 personer som nye medlemmer denne gang. Dette er svært gledelig for oss, og vi ønsker de nye velkommen i laget. Ikke fullt så gledelig er det at ganske mange ennå ikke har betalt kontingenten dette året. Vi håper disse benytter seg av påminnelsen om innbetaling som ligger midt inne i dette bladet. Noen få har betalt, men ikke opplyst navn. Disse vil vi gjerne høre fra.

De nye er: Pål Skullerud, Rolf Utgård, Dagfinn Lindberget, Unni Evensen, Unni Eriksen og Åge Sletten, alle Austmarka. Erling Erichsen, Øyvind Strømstad og Svein Håvard Sørensen, alle Kongsvinger. Jorun Høegh Amundsen, Hvalstad. Astrid Fiskerud, Oslo. Inger Hansen, Åmot i Modum. Sylvia Vestrås, Gjøvik. Bjørn Engen, Tårnåsen. Anne-Karin Bekken, Longyearbyen.

Åpen fotodag på Arstun

Tirsdag 1. april kl. 19.00-21.00 vil vi igjen slå et slag for gamle bilder. Vi oppfordrer folk til å ta med bilder og få dem avfotografert (scannet). Bildene kan fås med tilbake med det samme. De trenger heller ikke å være så gamle. Et fotografi som er 20-30 år kan være verdifull historie for framtida. Viktig er det at sted, personer og årstall i størst mulig grad er kjent. Vi trenger også hjelp med å finne navn på enkelte personer vi har i våre album.

Velkommen til en fotopratt og en kaffekopp!

NB! Husk også badstubading lørdagene 29/3, 26/4 og 31/5.

Austmarka Marken

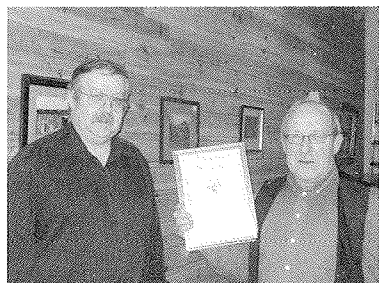
Også i år skal Historielaget arrangere marken i god, gammel stil på Bygdetunet. Dette skjer lørdag 9. august. Det blir auksjon på låvebrua, og vi er takknemlig for gjenstander som kan gå under hammeren. Vi bringer mer stoff om marken i neste nummer.

Årsmøtet

Søndag 27. januar avholdt Historielaget årsmøte. 35 medlemmer hadde funnet veien til Arstun denne ettermiddagen. På Historielagets årsmøter er det sjelden stor uenighet og høylytte diskusjoner, så heller ikke denne gangen. Heller ikke lagets inntreden i sammenslutningen

Norsk Skogfinsk Museum (NSM) avstedkom mer enn ett spørsmål, men det ene spørsmålet dekket kanskje det viktigste: Hva betyr dette for aktiviteten og økonomien til laget? Administrativ leder i NSM, Dag Raaberg, var til stede på møtet og kunne berolige forsamlingen med at det ikke vil bremse lagets aktiviteter og heller ikke forringe lagets økonomi. Aktiviteten i laget er upåklagelig, og en omsetning på drøyt 220 000 kroner og et overskudd på nær 75 000 kroner vitner om solid økonomi. Mange vil nok kjenne igjen aktiviteter fra årsberetningen, - noen prosjekter er så vidt store at de naturlig nok strekker seg over flere år, så som å få Mølla og Sjøviksaga i drift og flytte og sette opp huset fra Nystun, Kolbjørnsrud., mens andre aktiviteter er av lagets faste og årlige arrangementer, - Austmarkamarken, medlemsbladet, turer og vandringer med mer. En ny aktivitet av året var kalenderen. Den ble godt mottatt, og laget planlegger derfor å gi ut kalender også neste år for å kunne vise noe av lagets rikholdige bildemateriale. Budsjettet for neste år er satt opp og balanserer med 260 000 kroner i inntekter og utgifter. Styret fremmet forslag om endringer i vedtektene. Som et resultat av samarbeidet i NSM må vi flytte årsmøtet til mars måned. Valgkomiteen hadde forslag til to nye medlemmer i styret denne gangen, - Anne Lise Solbergseter som kasserer etter at Arve Johnsen ikke lenger ønsket å styre med økonomien i laget. Wenche Lønhøiden takket ja til å erstatte Liv Løvtjernet som styremedlem. De øvrige styremedlemmene fortsetter også neste år.

Etter de ordinære årsmøtesakene var det tid for å gjøre ære på en av lagets mest trofaste medlemmer. Åge Sørmoen ble tildelt æresmedlemskap for sitt 30 år lange engasjement i Historielaget. Som seg hør og bør ble han tildelt diplom med tilhørende blomster av lagets leder Rolf Amundsen.

Årsmøtedagen ble avsluttet med et interessant foredrag om tuberkulosesanatoriet på Gjøsegården. Kari Gjerstadberget fortalte fra sin bok "Sanatoriet" som ble utgitt i 2007.

Vidar Pedersen.

Vedtekter for Austmarka Historielag

Vedtatt på årsmøte 12/3-1978 med endringer 18/4-1993, 29/3-1996 og 27/1-2008.

Paragraf 1

Austmarka Historielag har til formål å verne om kulturminnene på Austmarka og spre kunnskaper om bygdas historie.

Paragraf 2

Laget setter seg som oppgaver:

- å samle sagn, bygdekunst, stedsnavn og all slags muntlig tradisjon om liv og arbeid, sed og skikk i eldre tider.
- å samle og arkivere alle slags kilder som berører livet i bygda i eldre tider.
- å registrere og verne om materielle ting av historisk verdi.
- å ta vare på byggedialekten og samle ord og uttrykk fra eldre tider.

Paragraf 3

Laget holder årsmøte innen utgangen av mars måned. Det velges da et styre på 7 medlemmer, 3 varamedlemmer og en valgkomite på 3 medlemmer. Styrets leder velges for 1 år, de øvrige styremedlemmer for 2 år, slik at 3 av styremedlemmene er på valg hvert år.

Varamedlemmer til styret velges for 1 år. Valgkomiteens medlemmer velges for 3 år, slik at 1 medlem står på valg hvert år, og den som er valgt for 3. året er leder.

Det oppnevnes 2 representanter med vara til representantskapet i Norsk Skogfinsk Museum. Videre velges det 1 representant med vara til representantskapet i Kvinnemuseet – Museene i Glåmdal og 1 representant med vara til styret i Kongsvinger Museum.

Årsmøtet innkalles med minst 14 dagers varsel.

Paragraf 4

Vedtak om oppløsning av laget kan bare skje på vanlig årsmøte og krever 3/4 flertall. Ved oppløsning skal lagets aktiva tilfalle Norsk Skogfinsk Museum.

Paragraf 5

Endringer i ovennevnte vedtekter kan bare skje på vanlig årsmøte og krever 2/3 flertall

Fra bladet Kornmagasinet 1975:

80-årige Gustav Adolf Møller med snart 60 år i kornets tjeneste

Det hviler ofte en atmosfære av noe forgangent, men samtidig aktuelt og nærværende over ei gammel mølle under kornsjauen om høsten. Utenfor går trafikken med biler, traktorer, korn- og melsekker og innenfor kvernsteiner som gnisser, rister og går, suset fra kvernfossen, og over det hele en søt eim av brent mel eller nytørket korn fra tørkepannene.

Vi forstår at i halvmørket her inne er det fortsatt plass for tusser og skrømt. Det er få yrker det er knyttet så mye sagn, overtru og mystikk til som nettopp møllerens gjerning. Disse småkarene som drev sitt spill i mølla var ofte i slekt med fjøsnissen. Godlynte, trivelige karer bare de fikk lov å være i fred og ta en neve med mjøl iblant, men grusomme i sin hevnhvis de ble oversett eller ringeaktet. Da kunne de stemme fossen eller la kverna gå tom så steinene skar seg og alt gikk i stå.

Og Gustav Adolf Møller som nå går i sin alders 80 år og har vært ved Holmen Mølle i Austmarka, Kongsvinger helt siden 1917, skulle vite en del om slike ting.

- Du har vært i mølla i snart 60 år Møller. Har du noen gang merket noe til disse småtassene som de gamle mente holdt til her?

- Tja, nei – sett noe har jeg vel ikke. Men du vet når en går her og rusler storparten av døgnet, slik som vi gjorde før i tida, så blir en til slutt så trøtt og tommelomsk at en ser og hører de underligste ting. Det meste var nok innbildning. Men at vi iblant kunne bråvåkne og syntes at noen hadde ropt eller dytta bort i oss når vi lå slik og halvsov og skulle passe kverna, det hendte nok. Og som regel var det på høg tid. Det kunne være kverna som tok til å gå tom eller noe av maskineriet ellers som slarket og var i ustand.

- Holmen Mølle er gammel?

- Det vi vet er at det har vært mølle i vassdraget mellom Møkeren og Utgardssjøen i rundt 300 år. Opprinnelig var det 2 steinpar drevet av et vasshjul (underfalls) og grynkværn. I slutten av 30-åra ble det bygd på et tørkehus og venterom med et lite kontor. I dag har vi fortsatt to kvernsteinspar, pannetørke og dertil skalle- og spissmaskin. Valsestol

og plansikt var det også i sin tid, men den er nå demontert. Mølla ble drevet med vasskraft helt til straks etter siste krig. Da gikk vi over til elektrisk drift.

- Det har vel skjedd store forandringer i trafikken her ved mølla siden du begynte i 20-åra?

- Å ja, det var bare hesteskys den gangen. De kom her med noen sekker på lasset og da var det å få kornet på tørka litt brennfort. Det gjaldt å komme i gang med malingen så de kunne få mjølet med seg heimatt på samme turen.

- De satt i venterommet da?

- Nettopp. Det kunne være ganske fullt der ute, og det er nok fortalt mang ei god skrøne over en tallerken nevagraut der.

-Nevagraut?

- Nevagraut – ja, det var serveringa det. Det er en spesialitet vi har her i traktene og som var mye brukt av skogsarbeiderne. Det kokes av skredd havremjøl og med lite vatn slik at den blir nokså fast. Ved siden av stekt flesk ble det et ganske solid måltid.

- Og hva malte dere mest den gangen?

- Det var mest matmjøl – især skredd havremjøl. Det vil si at vi kjører kornet gjennom skallemaskinen først og så maler vi det avskallede kornet etterpå. Det var også noe rug og framfor alt både havre og bygg som ble finmalt til flatbrødbaking.

- Under siste krig var det stortrafikk?

- Ja, vi var populære da gutt. De kom hit helt fra Brandval, Grue og Flisa med både hvete og rug som de skulle ha malt og siktet.

- Men var det ikke litt risikabelt med så mange tyskere som det var her i grensetraktene mot Sverige?

- Å jo, det krydde av dem. Men de var mørkredde og holdt seg helst inne om natta, og det var om natta plansiktene gikk.

- Og i dag?

- Jo, jeg har stadig nok å gjøre, og i høst var disse platetørkene gode å ha. Det gikk mye ved, men så ble det tørka mye korn som ellers ikke ville blitt berget. Det var over 24.000 kg som ble tørket her den høsten.

- Hva er det du maler mest?

- Det blir nok fortsatt mest havre. Jeg ser her av regnskapet for 2. kvartal at jeg malte 60 kg hvete, 172 kg rug, 6.900 kg bygg og 14.061 kg havre. Ellers ligger årskvantumet på en 80.000 kg.

- Du er din egen regnskapsfører?
- Må nok det. Det er ikke mye å hyre noen kontorist på. Men nå etter at Kornforretningen gikk over til EDB, så får jeg noe hjelp av kontrolløren – han Arnesen.
- Er det din egen mølle?
- Å nei, så langt der ifra. Mølla ligger under gården Svendsmoen og den eies av fru Ellen Marie Brand. Hun bor i Oslo, men er her en del om sommeren.
- Det er ingen aldersgrense, så du har tenkt å holde på?
- Har aldri hørt noe om det. Jeg får nok bare stå i så lenge jeg kommer meg opp om morgenen og så lenge de kommer her med korn. Jeg får si som han sa denna kjøpmannen fra Trysil jeg hørte i radioen: ”Je ha tenkt å driv på så lenge je lev og enda ei stønd tell”, en erklæring som vi skulle tro ville bli mottatt med stor glede og tilfredshet av Møllers store kundekrets og alle potensielle nevagrøtspisere i distriktet.

Liffen

Barbakken

Gnr. 67 bnr. 159. Vinger bygdebok III s. 398

Av Rolf Amundsen

Anders Hansen f. 8/1 1824 fra Larbekkvelta giftet seg 11/3 1855 med Ingeborg Toresdtr. f. 16/11 1832 fra Leirsjøen, Eidskog. De bodde først på Jansrud og ryddet trolig Barbakken ca. 1857. I 1858 husmann på Nybak u. Åserud, 1860 husmann på Nilsrud u. Åserud og 1863 husmann på Nytorpet u. Åserud (dette kan være Barbakken), og 1865 var de husmann på Barbakken.

De hadde barna

1. Karen f. 21/6 1854, d. 17/2 1855 på Jansrud.
2. Karelius f. 6/12 1855, d. 17/12 1856 på Jansrud.
3. Hans f. 6/1 1858, fikk barnet Mathilde f. 13/11 1878 med Karen Amundsdatter f. 2/6 1859 fra Eikåsen, Mathilde konfirmert 1893. Hans ble gift 28/9 1883 i Amerika med Berthe Marie Hansdatter f. 21/3 1858 fra Åserud. Kjente barn:

1. Julie f. 1/5 1884 i Amerika.
2. Hans f. 23/8 1886 på Åserud.
3. Emma f. 4/7 1889 på Hovilsrudsæter.
4. Lina f. 29/5 1897 på Håkerudtomta.

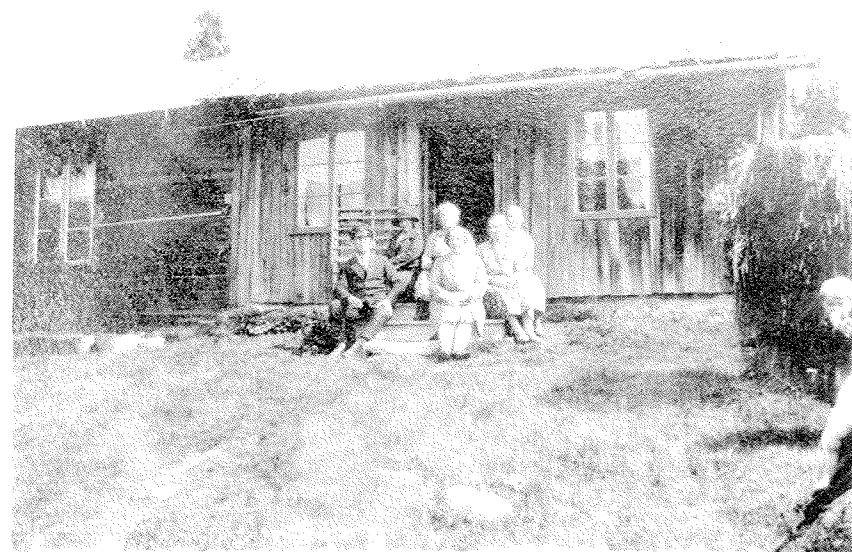
Det fins nok flere barn. Familien reiste til Amerika rundt århundreskiftet. Emil Skoglund, far til Rune, reiste til Amerika 1902 og bodde da hos Hans. Hans Barbakken verserer i ei gaveliste til fordel for Austmarka kirke i 1940.

4. Martin f. 6/11 1860, konfirmert 1877.

5. Andreas f. 7/4 1863, konfirmert 1879.

6. Eli f. 2/12 1865, døde 31/3 1867

Anders Hansen døde 10/8 1866 på Barbakken.

Barbakken på 1920-tallet. Fra venstre: Viggo Kristiansen (sønn til Hilda), Viggos kone, Hilda Kristiansen (født i Barbakken), Helga Andersson (datter av Thea Gundersen), Berthe Maria (født i Barbakken og gift med Karl Høegh. Damen til høyre er ukjent.

I folketellingen 1865 bodde Anders og Ingeborg her med 4 barn og hadde 2 kuer og 2 sauer og sådde 1/8 tn. bygg og 1/4 tn. havre og satte 1 tn. poteter.

Ingeborg Toresdatter giftet seg på nytt 9/7 1871 med enkemann Gunder Amundsen f. 4/5 1820 fra Hanshaugen. De ble boende her og fikk barna

1. Julius f. 5/5 1870, utflyttet til Kristiania i 1889 som snekker, gift og bodde i Lillestrøm.
2. Hilda f. 12/5 1872, ble gift Kristiansen og bodde i Eriksgt. 13 i Kristiania.
3. Berthe Maria f. 17/1 1875, gift 19/2 1898 med Karl Johan Pedersen Høegh f. 18/7 1875 fra Sikåa, men bodde på Holmen ved vielsen. De fikk datteren Ruth f. 23/9 1897 og flyttet senere til Kristiania.
4. Thea Gurine f. 16/7 1877 var ugift, men hadde barna Helga og Signe og bodde i Tøyengt. 27 i Kristiania.

Folketellingen 1875 viser at Gunder Amundsen og Ingeborg med barna Andreas, Julius, Hilda og Berthe Marie bodde her, og hadde 1 ku, 3 sauer og 4 geiter og sådde 1/8 tn. bygg og satte 2 tn. poteter.

Gunder Amundsen døde på Barbakken 15/2 1883, og Ingeborg flyttet til nordre Boli og døde der 23/2 1907.

Gunder Amundsen hadde vært gift 26/12 1840 med Berthe Embretsdatter f. 8/1 1811 fra Knauserud. Hun døde 13/9 1868 på Hanshaugen. De hadde barna

1. Amund f. 1/4 1842, død 28/3 1843 på Hanshaugen.
2. Embret f. 15/3 1844, utvandret til Amerika 1883.
3. Karen f. 4/9 1846, gift 2/4 1877 med Edvard Arnesen f. 11/5 1849 fra Svendsrud. De fikk 7 barn og bodde på Boli før de reiste til Amerika 1905. Karen døde 7/7 1935 i Hilsboro, Nord-Dakota, og Edvard døde 23/11 1923 på samme sted.
4. Ragnhild f. 13/7 1849, død 27/8 1852 på Hanshaugen.
5. Amund f. 10/4 1855 og konfirmert 1871.

Det var ny familie her i 1895 og 1897. Nemlig Ole Johannesen f. 16/9 1862 fra Solbergseter og Hedda Olsdatter f. 25/3 1867 fra

Åserudholtet. Her i Barbakken fikk de barna Jenny Berntine f. 8/8 1895 og Oskar f. 9/3 1897, før de flyttet til Solberghagen og deretter til Vinger.

I 1899 kom det en ny familie hit. Det var Maren Torbjørnsdatter f. 10/10 1854 fra Brunsberg, gift 1/2 1896 med sagmester Jakob Jakobsen f. 11/1 1850 fra Lomviken. De hadde tidligere bodd en stund i Bakkebråten.

Maren hadde fra før barna

1. Ole f. 21/1 1879 med Gunder Olsen fra Solbergseter f. 22/9 1854. Ole giftet seg 24/11 1900 med Hanna Olsdatter fra Bjørnhullet f. 7/1 1882 og bodde noen år på Øster før de reiste til Amerika.
 2. Marthea f. 24/1 1891 med Edvard Eriksen f. 28/6 1870 fra Mobekk. Marthea døde 20/3 1899 i Bakkebråten.
- Maren og Jakob fikk sønnen Jakob Trygve f. 28/12 1898. Han døde 24/3 1899 og ble begravet samtidig med halvsøster Marthea 25/3 1899. De døde av difteri. Jakob døde 5/12 1900 ved å felle et tre over seg.

I tellingen 1900 var Jakob Jakobsen husmann her med kona Maren Torbjørnsdatter og Martin Karlsen f. 12/11 1899 som var sønn til Marens søster Lisa og Karl Olsen fra Kurudlien.

Maren giftet seg på nytt 24/8 1901 med Jon Magnusson Blomkvist f. 1868 fra Luskatorp, Gräsmark. Hun døde 8/11 1924, og Jon fikk seg husholder Agnes Tørrisen f. 11/9 1886 fra Åsnes Finnskog. De giftet seg og fikk barna

1. Eyvind Blomkvist f. 24/2 1926. Han er ugift, bor i Oslo og eier plassen i dag.
 2. Hogne Blomkvist f. 31/3 1929, døde 10/9 1998 ugift.
- Jon Blomkvist døde her 16/9 1940 og Agnes døde 26/8 1966.

En bolig for mange

Bøhn

Av Åge Sørmoen

Hvordan Bøhn har fått navnet sitt, har jeg ikke klart å finne ut. Den første som bosatte seg her, Hjalmar Isaksen, ga stedet navn. Hjalmar var født i Elfsborgs län i Sverige 1878. Hans far Johannes Isaksen kom til Austmarka som maskinist ved Skullerud dampsg. Hjalmar var også maskinist der og senere ved Brødbølfoss Elektrisitetsverk.

Gammelt bilde av Bøhn. Alder og fotograf ukjent.

Isaksen-familien bodde først i Bygningen ved dampsga. I 1912 giftet Hjalmar seg med Henny Olsdatter Bottilsrud. De ville gjerne ha sitt eget hjem, og ikke så langt unna sagbruket hvor Hjalmar arbeidet. På Bottilsrud var 3-4 gårder samlet til ett bruk. Huset på vestre sto ledig, og det ble flyttet til området rett øst for Bygningen. Dermed ble Bøhn etablert som et lite småbruk i 1913/14.

Eiere av Bøhn

Henny og Hjalmar Isaksen var altså de første som bodde og eide her. De fikk 2 barn, Kjellborg f. 1913, og Hjerdis f. 1915. Kjellborg giftet seg med Leif Utgaard og flyttet til Sverige. Hjerdis ble gift med Sven Utgård. De bodde de siste år i Skien. Hjerdis døde nå i vinter. Da kraftstasjonen ved Brødbøl kom i gang, fikk Hjalmar Isaksen ansettelse som maskinist der. I 1926 solgte de Bøhn og flyttet til tjenestebolig på Brødbøl.

De neste som kom til Bøhn, var Andreas og Olava (Lava) Korset. De var begge fra nordre Billingen, hun fra Monsrud. Det ble ingen barn i ekteskapet. Lava og Andreas levde et enkelt og sparsomt liv. Det går noen historier om deres sparsommelighet: Andreas hadde vært på butikken og skulle ha igjen vekslepenger. De hadde ikke 2 øre å gi ham, så han fikk en karamell. Neste gang han var på butikken hadde han med karamellen og brukte den som betaling! Da Andreas døde i jula 1949, 72 år gammel, bestilte Lava kiste fra Kongsvinger. Den kom med bussen, og Lava møtte opp på holdeplassen med en kjelke og dro kista heim. Ingen unødvendige begravelseskostnader der . . . En gang hadde Lava uforskyldt satt kroken på fjøsdøra og låst Andreas inne. Han holdt et voldsomt leven da han skulle ut. Folk i Bygningen hørte dette og kom springende til for å ta opp døra. – Nei, nei, ho Lava skær ta opp! skrek Andreas. Hun måtte hentes inne for å åpne døra.

Olava Korset levde til 1954. Da ble eiendommen kjøpt av Arne Melbye. Han hadde bodd der helt fra 1943 som leieboer. Arne var født i Holseter, Eidskog. Han var gift med Helene Fagernes fra Opset. De hadde barna Gunhild og Wiggo.

I 1992 ble Bøhn solgt til Peter Meyer. Han hadde eiendommen til år 2000 da han kjøpte Svendsmoen. Nye eiere ble Heidi Finbråten og Terje Kisamoen. De bor her fortsatt og har sønnen Jens Erik. Heidi og Terje har kostet på eiendommen en hel del og har prøvd å bevare det gamle særpreget ved husene.

Leieboere

Det kom tidlig leieboere i andre etasje på Bøhn. Om det var noen helt fra begynnelsen vet jeg ikke. Det er vel tvilsomt om det var innredet til bortleie helt fra det ble bygd.

Det er vanskelig så lang tid tilbake å finne ut akkurat når folk bodde i huset, hvor lenge og i hvilken rekkefølge. Dette er det jeg har klart å finne ut ved hjelp av informantene Ragna Olsen, Gunnar Thorbjørnsen og Finn Sandhalla:

Da Anders Hallaråker ble ansatt som bestyrer i Samvirkelaget i 1919, bodde han først på Bøhn. Han var der et par-tre år. Deretter kom skredder Wilhelm Tårnvik fra Nordland og bodde der en tid før han flyttet til Boli.

Etter at Isaksen flyttet til Brødbøl, kom den nye maskinisten på Kiærsaga, Johansen, som leieboer i 2. etasje. Han var gift og hadde barna Rolf, Alf, Leif, Olga, Hildur og Klara.

Bilde av Bøhn tatt nå i vinter. Foto: Vidar Pedersen.

Rundt 1930 og utover bodde flere familier på Bøhn i kortere tid. Årstall og rekkefølge på disse er usikker. Julie og Ole Sandhalla var

her litt, likeså Laura og Juel Øverby, Anna og Olaf Høegh og Dagmar og Martin (Bakke) Johnsrud med barna Bjørnulf og Ingvar.

En tid før krigen bodde Gina (f. Teigen) og Julius Åberg her. De kom fra Rompesnaret. Julius kjøpte bil hos Syver Haakerud. De flyttet fra Bøhn til Sverige. Det samme gjorde også møller Sundbeck. Han bodde på Bøhn en stund før han dro til Sverige under krigen.

Som før nevnt kom Helene og Arne Melbye hit i 1943 og var leieboere helt til de kjøpte stedet i 1954. Den siste leieboer her var Tove Pind fra Brandval. Hun arbeidet i Samvirkelaget og bodde her rundt 1970.

Elever ved Holmby skole 1951

Historielaget har svært få bilder av Holmby skole og elevene der. Ettersom det var skole i kretsen i over 100 år ville det være rart om det ikke skulle finnes flere bilder.

I neste nummer av medlemsbladet er det planer om å beskrive Holmby skole. Hvis du har noe å fortelle fra tida det var skole på Holmby, er redaksjonen svært interessert i det. Dette gjelder også i tida før det, da det var skole i Bekken. Skolebilder er vi selvsagt også interessert i å låne.

Bildet på midtsidene er tatt i 1951/52. Da var Viker og Varaldskog skoler slått sammen med Holmby.

1. rekke fra venstre: Atle Strandseter, Håvard Åserudseter, Sigmund Aurtjensbråten, Solveig Strandseter, Laura Elisabeth (Bitten) Åserudseter, Inger Lise Vikertorp, Gudrun Reitan, Jorunn Nabben.

2. rekke: Lærer Reitan, Kari Reitan, Aud Finbråten, Karin Berg, Reidun Bekken, Gunhild Linna, Randi Bråten, Bjørg Torp, Inga Neset, Eldbjørg Nabben, Edith Varaldskog, Kirsten Varildbakken.

Bakre rekke: Odd Holthe, Kjell Finbråten, Reidar Wiker, Per Varildbakken, Torbjørn Linna, Yngvar Strandseter.

Dameskirend i Østmarken

Fra Rigmor Lukerstuen har medlemsbladet fått noen interessante utklipp, deriblant nedenstående som er fra Norsk Idrætsblad ca. 1910. Den som har skrevet artikkelen, undertegner med "En pikernes Jens" og kan muligens være Jens Grasli.

Hr. redaktør!

Damerne begynner at gaa os mandfolk en høi gang. De erobrer det ene felt efter det andet, og det rare er, at de beseirer os, rent ut sagt dukker os, fordi de er overlegne. Skal dette vare ved, saa er det sandelig bedst, at vi med det allerførste forøker bukselaarene i vidden, saa vi kan staa færdige til, naar tiden kommer, "at ta paa skjørtene". Gad rigtig vite, om ikke mange mandfolk i vort land likesaa godt kunde ta skjørtet paa med det samme, saa slap de alle disse ubehagelige overgangsformer, og saa slap man, som mangen gang nu, at maatte karakterisere disse som "kjærringer i bukser". Ja, jeg vet ikke, hvilken erfaring De har gjort, hr. redaktør, men mig hænder det ret som det er, at jeg maa spørge mig selv: "Hva har nu egentlig naturen ment med at gjøre den eller den til maskulinum; ti vedkommendes hele optræden, holdning etc. ligger saa inderlig nær kjærringens, ja endog under.

Buksespørsmålet for damer maa derfor efter min mening absolutt løses i forbindelse med skjorter iallefald for en del av os mandfolk. Kunde vi ta skridtet fuldt ut med det samme og simpelthen bytte i hus som i hytte, saa spartes der jo mange penge, der, som det hedder, kunde komme næringslivet til gode.

Nu! Jeg fortaper mig jo rent i utenforliggende ting – skjønt nei, verken bukser eller skjorter er jo helt utenforliggende, selv i en skibakke.

Men det var damerendet her i Østmarken, jeg skulde fortælle om. Ja saa møtte da jenter i Sletinga forrige søndag med ski paa fot og vel

ogsaa bukser, men de var for tilfældet usynlige. Mange tilskuere var mødt frem i haap om at faa se – en buksedame; men nei – ikke dengang sa Tordenskjold.

Føret var nærmest bekymringsfuldt, mens stemning og prestasjoner forøvrigt kom helt op paa gradeinndelingen. Der var 30 deltagere, som kjæmpet om prisen, og efter min mening burde de alle ha faat den; ti damer har jeg en tilbøielighet til at synes at alle er like gode. Men det syntes ikke dommerne, og derfor blev resultatet saadan:

1. klasse, over 16 aar: 1. Astrid Iversen, 2. Jenny Larsmon, 3. Anna Grasli, 4. Karen Sætra og Emma Johnsrud.
2. klasse, 13-16 aar: 1. Akseline Aaserud, 2. Pauline Larsmon, 3. Azora Lundhaug, 4. Hanna Bakken og 5. Elida Grorud.
3. klasse, 11-13 aar: 1. Mimi Larsmon, 2. Ragna Holen (eller Holm?), 3. Sofie Johnsrud, 4. Selma Berntsen.
4. klasse, 9-11 aar: 1. Gulborg Skarnes, 2. Emma Haget og Ida Johnsrud, 3. Alma Solbergengen.

En pikernes Jens.

Mer om Karterudseter skole

I forrige nummer skrev vi om skolen i Karterudsetra. Skolens historie ligger over 60 år tilbake i tid, så det kan være vanskelig å få med alt og attpåtil få det riktig.

Birger Westbye (f. 1927) gikk alle sine skoleår i Karterudsetra. De fleste elevene hadde lang veg, og det var bare kjerreveger eller stier. - Om vinteren var det greiest, sier Birger. - Da var det skispor over tjern og myrer og vegen ble kortere. Skolen var todelt; småskolen var 1.-3. klasse og storskolen 4.-7.

Ordensmannen skulle vaske tavla og i tillegg bære ved og fyre i en dårlig etasjeovn. Skolehuset var kaldt, med panel uten isolasjon. Rotter og mus herjet i veggene. Jeg husker det ikke sjøl, men min bror Rolf hadde spurt Johnsbøen hvorfor det var blitt hull i østveggen. - Det har bror din sparket inn, var svaret. Jeg skulle vel jage dyra.

Noe slikt som lekeplass fantes ikke, men vi kunne bruke noen jordstykker etter onna. Da gikk det i langball, tror jeg det het. Elevene var delt i to lag. Det kan sammenlignes litt med engelsk baseball. Ellers var det fotball og vippling med pinne.

Vinteren igjennom hadde vi hoppbakke fra skolen og ned på myra mot søndre Morttjernet. Det ble visst bare målt hoppplengder uten stilkarakterer, men vi hadde mye moro med dette. Mener å huske at også et par jenter prøvde seg i hoppbakken.

Av underholdning innendørs ble det holdt juletreffest hvor foreldrene var innbedt. Noen av oss hadde også lese- og sangunderholdning.

Det ble arrangert 1. mai-demonstrasjon ved Skogheim før krigen. Elevene fra Karterudseter og Holmby skoler løp stafett. Dette øvde vi veldig på, men var ikke like heldige når det gjaldt. Vårt lag ledet, men løperen som mottok stafetten, sto stille til det andre laget kom å jour. Det ble tap det året også.

Årene gikk, og vår 7. klasse, 4 elever, skulle konfirmeres. Vi syklet til Austmarka, 12-15 km, med dårlige sykler. Dette var i 1942. Mor og jeg tok buss til Kongsvinger for å kjøpe mørk dress. Vi var for seint ute. Alt var utsolgt. I Åbogen derimot hang det en under taket. Den passet og kostet 35 kroner. Jeg solgte den året etter og fikk igjen pengene.

Dette skriver Birger Westbye, som også vil sende en hilsen til alle i hans kull i 1942.

Tolvmina

I Glåmdalens julebilag 23. desember 1958 skriver Andreas Aafloen om den kjente taterkvinnen Tolvmina:

Tolvmina og mannen hennes, Gustav, og de seks barna deres var vel den mest kjente taterfamilien som for herover distriktet omkring århundreskiftet. Både Tolvmina og Gustav var av svensk fødsel. Navnet Tolvmina kom av at hun var den 12. av barneflokket. Denne familien dro både over norske og svenske finnskoger, og det var vel ingen veg eller sti som Tolvmina ikke hadde ferdes. Og ennå kan du på Austmarka finne stier som hun vandret på. Taterne hadde den hemmeligheten mellom seg at de skulle merke opp vegene de for. Det

var ikke mange som skjønnte deres tegn, men man kunne dra slutninger av dem når man fant noen steiner liggende ved vegkryss. Lå steinene mot nord, ja da skulle man dra vegen nordover. Var det så på noen steder taterne ikke fikk komme inn, så var det et eller annet tegn som viste det.

Men Tolvmina og hennes familie var det ingen som turde nekte husly om de kom til gards. Hun kunne nemlig trolle. Det var ikke alle som trodde på denne trollkunsten hennes, men etter at hun på et sted på Austmarka hadde vist sine trollkunster ble hun en fryktet kvinne.

Det var på østsiden av Møkeren det hendte. Tolvmina kom tidlig på høsten gående fra Sverige over Varaldskogen og Møkeråsen. Hun hadde sine faste veger hun gikk. Kommet ned til sjøen, gikk hun inn på et lite bruk og spurte om hun kunne få en fleskebit. Kjerringa på bruket, som kanskje ikke hadde mer flekk enn hun måtte ha for seg og sine, ble sint på Tolvmina og jaget henne ut. Da taterkjerringa var i døra, sa hun strengt: - Det skal bli mindre flekk her! Dermed for hun videre - - -

Slaktevannet kokte over tyrivarmen. I dag skulle det slaktes i Torpet. Slakteren var allerede kommet. Kjerringa tok en tur til fjøset, mens mannen og slakteren fikk seg mat. Hun åpnet grishusdøra. Et trist syn møtte henne – grisen lå død i bingen. - Kjerringa tenkte med det samme på Tolvmina. Hun ble hvit i ansiktet av raseri. Så gikk hun inn hvor mannen og slakteren var ferdige til å ta fatt på slaktingen. - Det blir ingen slakting i dag. Den forbaskede taterkjerringa har trollet på grisen vår, men dette skal hun få igjen for, hveste hun.

Tolvmina og hennes følge slo seg ofte til over lengre tid på enkelte steder, særlig der hvor det var noe å gjøre for mannen. Han var en meget nevenyttig mann. På et sted på Austmarka hadde de ei veslestue stående, og denne kunne Tolvmina få bo i. Ingen ville nekte henne det. Dette følget var heller ikke av verste taterslaget. Mannen hennes gikk stuemellom og reparerte tinn- og sølvsaker og fortinnet kaffekjeler av kobber. Dette var han den rene mesteren i. Og det var mange som så fram til tiden når Tolvmina-følget skulle komme. Særlig mot jul. Da skulle alt være blankt.

En høstkveld kom dette taterfølget til et lite småbruk og ville ha losji. Kona var alene hjemme og turde ikke nekte dem husly for natta. Tolvmina ville også ha litt mjølk til veslebarnet som bare var noen

måneder gammelt. – Dessverre lå kuene borte så hun kunne ikke få noen mjølk, sa husmora. Mannen hadde dratt på leting etter kuene i kveld. De hadde vært borte i flere dager nå. Endelig fant han dem. Han ble da så sint at han la på sprang alt han orket og jaget kuene foran seg. De var våte av svette da de nådde nautgarden. Det var alt langt på kveld, og kona som hadde hørt bjellene, hadde laget i stand til mjølking. Da hun fortalte at et taterfølge hadde måttet få ligge på låven, ble mannen sint. – Du vet at vi ikke tar imot taterfølger, sa han. – Er det av Holger-følget? – Jeg vet ikke hvem det er, svarte kona, - men mannen kalte henne Tolvmína. – Å jasså, er det a' Tolvmína! Han hadde hørt om henne før. Best å la henne få losji.

Da kona var ferdig med mjølkinga, kom Tolvmína ned låvebrua med et blikkspann og ville ha litt silsup til minsteungen. – Mjølka er itte god, for kuene ligger så mye borte, sa mannen. – Je tenker kuene kommer hematt heretter, sa Tolvmína. – Kan je få gå inn i fjøset i natt? Sa hun. Mannen var glad til, for han hadde hørt om at denne taterkvinnen kunne trolle. Kanskje kunne hun trolle slik at kuene gikk hjem om kvelden!

Ved 3-tiden om natta var Tolvmína i fjøset. Hun strøk kuene over ryggen og leste noen bøenner. Fra den dagen kunne folkene på dette bruket få legge seg i skikkelig tid om kvelden. Kuene kom hjem tidlig.

Selv om dette taterfølget var ”innpå” og kanskje truet seg til å få losji på enkelte steder, så var de også lette å få til å flytte på seg. På et sted på Brandval Finnskog kom de til en gammel mann som bodde alene, og ville ha nattelosji. Mannen hadde ingen lyst til å huse taterne, men de kom inn og begynte å lage til mat som de hadde med seg. Mannen var en luring, og han fant fram noen gamle medisinflesker han hadde liggende. Tolvmína spurte om mannen ikke var riktig frisk. – Nei, jeg har fått tæring, svarte mannen. Da ble det liv og røre i taterleiren. Snart var de ute av huset. Sykdom for dem var det verste som fantes.

Tolvmína kunne også kurere bort vorter som folk gikk med. En mann som hadde hånden full av slike, fikk råd av henne. Han skulle ta litt jord i vegkanten, hvor et lik nylig var kjørt over og smøre inn hånden. Mannen så gjorde, og vortene forsvant etter hvert.

Tolvmína kom flere år etterpå til den plassen hvor grisen lå død da den skulle slaktes. Hun ville ha litt ull så hun kunne få strømper til

barna. Men kjerringa som bodde på plassen var så arg og sint på Tolvmína at hun jaget henne på dør, og hun ga henne også flere slag av sopelimen. Da Tolvmína var langt nede i jordet, ropte hun: - Du skal få mindre ull!

Utover høsten døde sauene på plassen. Noen døde i sauehuset, og noen fant de døde i skogen. Nå skjønte både kjerringa i Torpet og flere med henne at Tolvmína kunne mer enn sitt fadervår. Men selv om hun mente å ha en viss makt, benyttet hun seg ikke av den. Hun var både snill og hjelpsom, og det går ennå store ord over Austmarka om trollkunsten hennes.

Hun ble nesten 100 år før hun døde. En sønn av henne, som nå er 80 år, besøkte Austmarka i fjor, og det var flere av de eldre i bygda som kjente ham igjen, skjønt de hadde ikke sett ham på mange, mange år.

Tolvmína-Maren

En av døtrene til Tolvmína het Maren. Hun var også trolldomskyndig og ble kalt Tolvmína-Maren. Hun vandret over Austmarka langt inn på 1900-tallet. Mor husket henne godt og hadde dette å fortelle fra tida rundt 1930:

Maren kom innom et sted på Austmarka og spurte etter mat. Ungkona på bruket svarte bryskt at hun hadde ikke mat å gi til taterne. – Du er høg nå, sa Tolvmína-Maren. – Men je skal si deg en ting: Det skal ikke gå så godt for deg gjennom livet! En tid senere ble kona sittende som enke med en stor ungeflokk.

Et annet sted bodde en ungkar alene. Tolvmína-Maren ble jaget ut med det samme hun prøvde å komme inn. – Je skal sette reindritua på dæ, je, sa hun da hun gikk. Etter det hadde mannen problemer med magen hele sitt liv.

Om Tolvmína er det for øvrig en historie i medlemsblad nr. 30 om brudgommen i Lystadberget som forsvant på uforklarlig vis.

Åge Sørmoen.

Difteriepidemi på Austmarka 1881

Av Rolf Amundsen

Det har vært mange epidemier i Norge gjennom tidene. Som regel rammet det barna verst, men også voksne ble rammet. I løpet av noen måneder i 1881 døde det hele 32 personer ifølge kirkeboka på Austmarka av halsesyke (difteri). Det rammet noen plasser ekstra hardt da det kunne dø opptil 4 barn fra samme familie. Som vist nedenfor var det plasser øst på skogen som ble hardest rammet. Ingen fra gardene framme i bygda er nevnt.

Østerby Johan Johansen og Maria Andersdatter
Senere til Lekvattnet, Sverige

14/5 Johan Johansen f. 2/8 1875
19/6 Marie Johansdatter f. 19/8 1877
28/5 Gunder Gabrielsen (dreng) f. 29/6 1867

Varaldhøgda nedre Johan Johansen og Berthe Torsdatter

24/6 Karen Johansdatter f. 1/10 1869
30/6 Mathilde Johansdatter f. 27/5 1872
6/7 Laura Johansdatter f. 5/4 1876
11/7 Ole Johansen f. 29/2 1878

Maurbakken (Kors) Ole Henriksen og Olea Olsdatter

17/7 Marthea Olsdatter f. 31/10 1878
26/7 Hedda Olsdatter f. 21/5 1873
27/7 Sofie Olsdatter f. 28/5 1866
1/8 Anne Olsdatter f. 8/1 1870

Ratikken Arne Bredeesen og Karen Amundsdatter

24/8 Minda Augusta Arnesdatter f. 4/11 1878
25/8 Karelius Arnesen f. 13/3 1880
27/8 Karen Amundsdatter (mor) f. 17/3 1860

Sørli (Kvåho) Johan Eriksen og Kari Tomasdatter

21/8 Berthea Johansdatter f. 24/10 1873
28/8 Edvard Johansen f. 18/1 1878

Kvernåsen Amund Mathisen og Kari Olsdatter
Døde i Ratikken

20/8 Lina Amundsdatter f. 6/2 1869

Varaldhøgda søndre Erik Johansen og Marthea Andersdatter
Senere til Amerika

30/6 Laurits Eriksen f. 23/6 1878

Varaldhøgda øvre Ole Syversen og Ragnhild Hansdatter
Til Amerika 1885

15/7 Anne Sofie Olsdatter f. 23/2 1876

Varaldskogen nordre Erik Eriksen og Karen Henriksdatter

8/8 Karen Eriksdatter f. 18/1 1877

Delåsen (Øster) Syver Eriksen og Lisbet Pedersdatter

10/8 Sigvard Syversen f. 30/5 1867

Tolloa Tor Bergersen og Anne Hansdatter

4/7 Hedda Torsdatter f. 8/6 1862

Posvika Marthe Larsdatter Sikåberget
Senere gift med Erland Mathisen Bjørndalen

27/8 Ole Amundsen f. 29/3 1876

Karen Johannesdatter Solbergseter
Datter til Johannes Nilsen nedenfor

9/9 Julius Martinsen f. 31/12 1877

Johannes Nilsen og Berthe Olsdatter Solbergseter

29/8 Maren Johannesdatter f. 5/10 1866

Bedafors Fredrik Henriksen Brunsell og Kaisa Andersdatter
Senere til Amerika

20/10 Augusta Fredriksdatter f. 20/3 1874

Skullerudhagen Magnus Petersen Brunsell og Maria Andersdatter

4/7 Lovise Magnusdatter f. 6/4 1879

13/7 Karoline Magnusdatter f. 9/2 1868

22/7 Anders Magnus Magnussen f. 24/10 1875

Skullerudhagen

Ole Johansen og Maria Andersdatter

Datter Karoline gift med Ole Eng

16/7 Karoline Olsdatter f. 20/3 1872

2/8 Ole Julius Olsen f. 14/12 1873

26/7 Karoline Olsdatter f. 1869 udefinert

Masterud Misjonsforening

Av Oddvar Jakobsen

I 1842 ble Det Norske Misjonsselskap grunnlagt. Formålet var å arbeide for "Guds rikets utbredelse blant hedningene". Det ble dannet lokale misjonsforeninger over det ganske land, og tusenvis av trofaste kvinner og menn ble medlemmer. Hovedoppgaven var å skaffe penger til misjonærer som skulle reise ut i verden for å frelse den tids hedninger.

Vi fikk mange utgaver av misjonsarbeid. Det kan nevnes: Kinamisjon, Santalmisjon, Israelmisjon, Afrikamisjon m. fl. Misjonærene gjorde og gjør fortsatt mye humanitært arbeid innen bl.a. utdanning, helsesektoren og jordbruksopplæring utenom forkynning.

I Masterud krets tok noen kvinner initiativet til en misjonsforening i 1941. Åse Hamre har gitt Historielaget tre foreningsbøker som tilhørte denne foreningen. Nedenstående referat er fra første møte som ble holdt.

"Den 14. april 1941 var det fest på Masterud skole med tale av fru stiftskapellan Manders og ungdomssekretær Rustad. Det blev bestemt å begynne en kvinneforening for Det Norske Misjonsselskap og blev da innmeldt i Hamar krets. Åtte tegnet seg som medlemmer. Fru Klara Hamre blev formann. Møtene holdes en gang hver måned".

Den 20. april 1941 hadde foreningen medlemsmøte hos Inga Fagernes, og det ble valgt nestformann, Ruth Hammer, og kasserer Inga Fagernes.

De tre foreningsbøkene forteller om stor møtevirksomhet og aktivitet. Foreningen hadde ofte besøk av predikanter eller misjonærer som

fortalte om livet på misjonsmarkene og viste samtidig film eller lysbilder. Vitnesbyrd, sang og musikk, bevertning og utlodning hørte med på de fleste av møtene. Det er sikkert flere som minnes ungdomssekretær Rustad eller reisesekretær frk. Kristiansen som begge gjestet foreningen ganske ofte. Fra Kongsvinger kom av og til Arne Herdahl og Arnt Sørmoen som var fast sjåfør for deltakerne fra "Vinger".

Det var ofte folksomt på misjonsmøtene i Masterud krets. Her er det samling utenfor gamlestua i Brunsberg, antagelig i 1955.

Fra venstre: Lauritz Hamre, Liv Nabben, Ruth Hammer (bak), May Kristin Nabben, Laura Tangen (bak), Karen Nordby, Oline Nordby (bak), Ester Hellerud, Kitty Brunsberg, Bjarne Hexeberg (sittende), Leif Helge Nabben, Odd Arne Nabben, Anne Nabben, Dora Hexeberg, Kasper Brunsberg (bak), Kari Tangen, Gunnar Tangen, Harry Nabben (?) (bak) og Martin Karlsen (Hvitsand).

Av lokale talere kan tas med Ole Holmen, Laurits Femoen og Anders Teppa. Foreningen arrangerte årlig juletreffester og da som regel på skolen. Men 7. januar 1943 var festen på Høiby hvor predikant Eskedal fra pinsemenigheten underholdt med tale, sang og musikk.

Jeg tar med et møtereferat fra 10. juli 1960 som viser at Masterud misjonsforening også samarbeidet med sanitetsforeningen og prestene om et felles stevne på skolen.

”Søndag den 10. juli hadde misjonen og saniteten stevne på skolen. Talere var kallskapellan Solum og forhenværende sogneprest Hexeberg. Ruth Hammer ønsket velkommen og forsamlingen sang ”Herre vær oss evig nær”. Så gav hun ordet til Solum. Han talte over ordet i Lukas 6 – 36.

Det var kaffepause og utlodning. Kaffen hennes Ester smakte riktig godt med deilige smørbrød og kaker. Etter kaffen avsluttet Hexeberg med ordet fra Lukas 5 – 5. Så blev salmen ”Dype stille” sunget. Været var bra, og det var mange folk samlet”. Det kom inn kr. 52,29 på utlodningen, viser regnskapet.

Regnskapssidene viser at foreningen skaffet anselige beløp som bidrag til misjonsarbeidet i løpet av årene fra 1941 til 1967 som var siste året foreningen drev aktivt.

Noen tall fra regnskapene viser hvilke summer det dreide seg om, men alle monner drar, slik at småsummer blir store i løpet av årene. Dessuten var kroneverdien atskillig større i 1948 enn på 1960-tallet.

År 1948

25/1	Innkomet på møte	kr 17,00	
29/2	” ”	” 14,97	
26/4			Sendt til N.M.S. kr 200,00
19/9	Kollekt og bøsser	” 37,61	
19/9			Sendt til N.M.S. ” 162,61
6/11	Innkomet på høstfest	” 58,85	
6/11			Sendt med Høgåsen ” 58,85

År 1961

29/1	Misjonsmøte på Masterud	kr 35,00	
29/1			Sendt med Thrana kr 100,00
18/4	Møte hos Kitty Brunsberg	kr 31,00	
27/11	” Laura Solbergseter	” 29,50	
30/10			Sendt til misjonen ” 150,00

Vi må innse at vår tidsepoke og vår generasjon skiller seg ut fra 1800- og første av 1900-tallet i synet på misjonsarbeidet og måten å støtte virksomheten på.

Riktignok er det idealistiske og trofaste misjonsvenner på mange steder i vårt land, men vi har erfart at det er vanskelig å samle de nye generasjoner til å overta etter slike trofaste kvinner som Klara, Ruth, Inga, Laura, Ester og flere med som arbeidet i Masterud krets.

Men Masterud misjonsforening er ikke alene om nedleggelse. Misjonsforeningen på søndre Austmarka og likeens på nordre Austmarka har måttet gi opp i løpet av de siste årene. Det var med disse som med Masterud, det var ingen til å ta over da de eldre og trofaste medlemmene falt bort, eller det ble for få til å holde foreningen i gang.

Bilproblemer

Et møte som ble holdt i Masterud misjonsforening 27. januar 1958, ble så spesielt og referert så fornøylig at det er verdt å ta med i dette innlegget:

”Det første misjonsmøte i 1958 mandag 27. januar blev på Brunsberg. Det kom mange kvinner og uventet besøk fra Kongsvinger, men kjærkommen var dem, (Paul) Thrana og (Arnt) Sørmoen.

Formanden ønsket alle velkommen og leste en andagt for dagen av Ludvik Hope. Thrana talte fra Mosebok 5. Rut avla sit vidnesbyrd, og så sang vi.

Kaffen blev servert, men Sørmoen var nok lit urolig for bilen. ”Vi får ut å se på den vi, Thrana”, sa han. Bilen slo seg vrang i det den svingte inn på gården da dem kom. Noen kvinner måtte ut å skyve på. Å-jo, den måtte opp den vesle kneika!

”Å-du for sterke kvinner!” skrøt Sørmoen.

Men nå ville ikke Sørmoen vente lenger, han vilde prøve om bilen kunne ta sig til Kongsvinger. Dem skulle nemlig på et manns møte om kvelden også. Dem sa farvel å drog.

Vi drev på med utlodning, så sang vi, og Laura leste den 121. salme: - Jeg løfter mine øyne op til bjergene osv.

Noen fikk se Thrana komme, så vi tippet da på at dem blev i Fiskevikbakken. Jo-da. Det var alt så! Den bakken greide dem ikke. Thrana

fikk sikkert prøve kreftene sine der, men Sørmoen og bilen var nok for tung. Thrana måtte da gå tilbake etter hjelp. Han ville ha dem med som skulle samme vei, det var Bergljot og Kitty. Astrid og Anne blev også med og noen barn.

Imens koste vi oss med lit kaffe og Karen Nordby leste et stykke fra Frank Mangs bok "Tyven".

Om en stund kom kvindene til bake og hadde fått bilen opp bakken før Oline og Søren kom. Men i forvirringen glemte dem å ta Kitty og Bergljot med i bilen. Dem måtte gå etter, men jeg tenker dem sang. Har etterpå hørt at dem kom godt og vel hjem med bilen. Dem drog like på verkstedet. Å- vet du hva? Det var en skrue som hadde hengt seg opp!"

Godt sagt

Gud og vedkløyving

Han Julius Varildengen hørte til de gamle sliterne innpå skogen. Han var født i 1873 og ble over 90 år. De siste åra han levde var han blind, men drev likevel med forskjellige gjøremål.

En dag på førjula kom Ottar Holseter på besøk og solgte julehefter for pinsemenigheten. Julius sto ute og kløyvde ved, og Ottar gikk bort til ham.

- Du begynner å bli gammel nå, Julius, sa Ottar.

- Ja.

- Det er på tida at du begynner å tenke på Gud nå.

Intet svar.

- Det er på tide å tenke på Gud nå, Julius!

Da kom det: - Men håssen skar je få steinner tel å tenke på Gud som kleiver ved heile dagen!

Nesten dau

Alf Dahl (1923-1982) hadde mange gode replikker. Han likte godt en fest, og det kunne iblant bli litt for mange drammer. En gang på 1970-tallet var han på fest i lokalet Tussevangen. Der sovnet han på en stol ved veggen. På festen var også Aud og Helge Holm. De drev

begravelsesbyrå og bodde på Holmen. Bilen deres var en Peugeot stasjonsvogn som ble brukt som bårebil når det var begravelser.

Da kveldens siste dans ble annonsert, gløttet Alf så vidt på øynene. Han trengte skyss heim, og fikk øye på Helge Holm. Da utbrøt Alf: - Du Helge – må'n væra heilt dau før å aka me' dæ?

Tørt

Han Hans Bakken og Arne Hauger på søndre Holmen var naboer og treftes iblant og snakket om været. I 1959 var det ekstra tørt på sommeren, og da de møttes, kom det ei lita skur.

- Dette gjær gøtt i bakken, det, sa Arne.

- Ja, det gjær jaggu gøtt på Hølmen au! svarte Hans.

Å. S.

Austmarka-nytt

- for 100 år siden

Carelius Larsmon gikk av etter 11 år som ordfører i Vinger. Han ble hedret med en fest i Skytterhuset der Austmarkas innbyggere overrakte ham et gullur som takk for innsatsen til bygdas beste. Viseordfører O. A. G. Solberg sa i sin tale at da Larsmon tok på som ordfører, hadde kommunen en gjeld på 100.000 kroner, og nå kan Vinger kommune vise til en formue på en kvart million kroner. Det var ellers taler av blant andre lærerne Hylland og Svaasand, sersjant Narvestad, Olaf Thomassen, Hartvig Gran og Christian Grasli.

Indlandsposten, 29/4 1908.

- og for 50 år siden

- Kullbrenneryrket er i ferd med å dø ut, skriver Andreas Aafloen i en reportasje i Glåmdalen 10. desember 1957. På Austmarka var Jens og Rolf Brunsell og Harald Øster i full gang med å sette opp ei kølamile. Dette var nok den siste mila som ble brent i bygda i næringsøyemed.

Postabonnement

B

Returadresse:

**Austmarka Historielag
Postboks 38, 2224 Austmarka**

Adresseforandring

Hvis du har flyttet eller skal flytte, vil vi gjerne ha beskjed om det, slik at du kan få bladet til riktig adresse.

Utgiver: Austmarka Historielag

Medlemskap koster 100 kr/år

**Betales til: Austmarka Historielag,
Postboks 38, 2224 Austmarka. Girornr. 1840.16.29625**

Redaksjon

Åge Sørmoen (ansv. red.), tel. 62 82 81 47, e-post asormoen@online.no
Vidar Pedersen, tel. 62 82 84 35, mob. 924 50 292, e-post vip@online.no
Wenche Lønhøiden, mob. 917 90 240, e-post pelonhov@bbnet.no

Rolf Amundsen (styrets leder), tel. 62 81 24 99, mob. 993 95 700,
e-post rolf1.amundsen@gmail.com

Stoff til neste nummer må leveres innen 20. mai.

**Trykt hos Glåmdal Trykkeri, Kongsvinger
Opplag: 700**